

Hotărârea CNCD privind afirmații care pot încălca imaginea publică și demnitatea dlui Klaus Iohannis

Hotărârea nr. 689 din data de 19.11.2014

Dosar nr.: 608/2014

Petiția nr.: 6757/10.10.2014 conexată cu P nr. 6826/13.10.2014, P nr. 6798/13.10.2014, P nr. 6799/13.10.2014

Petenți: Alexandru Muraru Vicepreședinte Partidul Național Liberal – Organizația Județeană Iași, Liliana Poenaru, Andreea Maria Paul

Reclamată: Gabriela Vrânceanu Firea

Obiect: afirmații care pot încălca imaginea publică, dar și demnitatea dlui Klaus Iohannis, candidatul Alianței Creștin Liberale la Președinția României, precum și demnitatea persoanelor/familiilor care nu au copii

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

I.1.1. Alexandru Muraru, cu domiciliul în Iași

I.1.2. Liliana Poenaru, cu domiciliul în București

I.1.3. Andreea Maria Paul

I.2. Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatului

I.2.1. Gabriela Vrânceanu Firea, cu domiciliul în Voluntari

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1. Sesizarea vizează afirmațiile senatoarei Gabriela Vrânceanu Firea făcute în data de 7 octombrie 2014, în cadrul conferinței de presă a Partidului Social Democrat, respectiv: „Nu ești un om complet dacă nu crești un copil...”, și altele.

III. Procedura de citare

3.1. În temeiul art. 20 alin. (4) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura legală de citare a părților.

3.2. Prin adresele nr. 6757/10.10.2014 și nr. 6765/10.10.2014, părțile au fost citate pentru termenul stabilit de Consiliu, la data de 13.10.2014. La termen s-a prezentat petentul, însoțit de apărătorul ales.

3.3. Având în vedere înregistrarea a altor două plângeri cu același obiect, Colegiul director a recitat toate părțile pentru data de 17.10.2014. La termenul din 17 octombrie, au fost prezente petenta, Poenaru Liliana, și reclamata, prin apărător.

3.4. Prin adresele de citare, petentelor Poenaru Liliana și Andreea Maria Paul, li s-a solicitat semnătura, în vederea însușirii petiției. Andreea Maria Paul nu a răspuns.

IV. Susținerile părților

Susținerile petentului Alexandru Muraru

4.1. Sesizarea vizează afirmațiile senatoarei Gabriela Vrânceanu Firea făcute în data de 7 octombrie 2014, în cadrul conferinței de presă a Partidului Social Democrat, respectiv : „Nu ești un om complet dacă nu crești un copil...”, și altele.

4.2. În cadrul ședinței de audieri, petentul a depus dovada calității sale, cea de Vicepreședinte al PNL Iași (adresa nr. 1047/10.10.2014), precum și cea de persoană căsătorită (certificat de căsătorie), fără copii. Astfel, acesta a solicitat respingerea invocării unei posibile excepții a lipsei calității procesuale active.

De asemenea, a prelungit temeiul legal, invocând astfel, pe lângă art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată, și art. 2 alin. (4) din același act normativ.

4.3. Având în vedere petiția, susținerile în cadrul ședinței de audieri, dar și completările depuse la dosar, petentul solicită CNCD constatarea faptei de discriminare, sancționarea acesteia și publicarea dispozitivului hotărârii în mass media.

Nu în ultimul rând, petentul invocă în cauză experimentul „Lebensborn” (Fântâna vieții), conform căruia propaganda nazistă a invadat modelul social de familie.

Susținerile petentei Poenaru Liliana

4.1.1. Petenta reclamă atât pe senatoarea Gabriela Vrânceanu Firea, cât și Organizația PSD, prin președinte, Victor Ponta. Astfel, aceasta susține că afirmațiile reclamatei aduc atingere tuturor persoanelor care, din diverse motive, nu au putut avea copii.

4.1.2. Petenta susține că nu are copii, însă nu din vina sa, ci din motive independente de aceasta, iar afirmațiile dnei senator au discriminat-o în mod direct. Solicită constatarea faptei de discriminare și sancționarea acesteia cu suma de 1.000.000.000 lei, întrucât în România peste 25% din cupluri nu au copii din motive independente de voința lor.

Susținerile petentei Andreea Maria Paul

4.2.1. Petenta, în calitate de Prim-vicepreședinte al PDL, consideră afirmațiile reclamatei discriminatorii la adresa familiei Klaus Iohannis și a familiilor care nu au copii din motive independente de voința lor și solicită CNCD constatarea și sancționarea faptei de discriminare, precum și obligarea publicării rezumatului hotărârii în mass media.

Susținerile reclamatei

4.3.1. Reclamata invocă excepția lipsei calității procesuale active a petenților, susținând că această calitate presupune existența unei identități între persoana reclamantului și cel care este titularul dreptului încălcat, în cazul de față dreptul despre care se afirmă în plângere că ar fi încălcat aparține „de facto” dlui Iohannis Klaus, întrucât petenții precizează „afirmații denigratoare de natură să producă un prejudiciu simbolic masiv dlui Iohannis”.

4.3.2. De asemenea, reclamata invocă lipsa calității procesuale pasive a PSD, în raport de dispozițiile art. 20 alin. (6) din O.G. nr. 137/2000, republicată, întrucât afirmațiile au fost făcute nu în calitate de senator, membru PSD, ori purtător de cuvânt al domnului Victor Viorel Ponta, ci în calitate de simplu cetățean al României așa cum rezultă chiar și din textul preluat de petentă.

4.3.3. Pe fondul plângerilor, reclamata solicită respingerea acestora, întrucât în data de 7.10.2014, subiectul Conferinței de presă de la sediul PSD l-a constituit afirmațiile făcute de

în spațiul public de către domnul Iohannis potrivit căroră „a investi în imobiliare, nu în educația copiilor”.

Aceasta consideră că afirmațiile sale au fost răstălmăcite în mod intenționat de staff-ul domnului Iohannis, pentru a deturna atenția publică de la acest subiect care îl stânjenește pe candidatul ACL. Sigur, semnalul de alarmă tras deranjează, pentru că iese din disputa politică și se referă la viața și soarta unor copii mici, neajutorați, de la începutul anilor 1990. Însă, dacă nu ar fi existat nereguli grave cu privire la procesele de adopție, atunci în România nu s-ar fi suspendat adopțiile internaționale în încercarea guvernanților de a întări cadrul legislativ.

Reclamata susține că nu s-a referit nicio secundă la mulțimea de familii oneste de români care își doresc copil, dar nu îl pot face, ci s-a referit la cetățeni fără copii, care au fost implicați în traficul internațional de copii și care candidează acum la președinția României.

4.3.4. Reclamata susține că întreg subiectul trebuie privit și într-o perspectivă morală, Klaus Iohannis a fost profesor, a avut contact constant cu copii, dar le spune azi tuturor părinților din România că în timp ce ei investesc în educația copiilor lor, domnia sa preferă personal să investească în imobiliare.

4.3.5. Nu în ultimul rând, reclamata susține că afirmațiile sale au fost făcute în contextul în care trăim într-o liberă, alegerile prezidențiale sunt libere iar libertatea de exprimare, în cadrul unor dezbateri politice, constituie baza unui regim democratic.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. Pe cale de excepție, Colegiul director respinge excepția lipsei calității procesuale active a petentului Alexandru Muraru, invocată de reclamată, întrucât acesta a făcut dovada calității sale, cea de vicepreședinte al Organizației Județene Iași – PNL și cea de persoană căsătorită, fără copii. De asemenea, se respinge excepția lipsei calității procesuale active a petentei Poenaru Liliana, invocată de reclamată, întrucât aceasta susține, și își asumă prin înscrieri (petiție), statutul de persoană fără copil din motive ce nu țin de voința sa.

Tot pe cale de excepție, Colegiul director respinge excepția lipsei calității procesuale pasive a PSD, invocată de petenta Poenaru Liliana, neputându-se reține implicarea partidului, prin președinte, în afirmațiile făcute de reclamată.

5.2. Pe cale procedurală, Colegiul director clasează petiția doamnei Andreea Maria Paul, întrucât nu îndeplinește elementele art. 11 din Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor, publicată în Monitorul Oficial nr. 348 din 6 mai 2008, aceasta fiind neesențială.

5.3. Pe fondul plângerilor, Colegiul director reține afirmațiile reclamatei: „Din punctul meu de vedere, a fi un bun familist înseamnă nu doar a fi căsătorit, ci și a avea copii. Eu însămi, dacă Dumnezeu nu mă ajută să am doi copii și acum să fiu din nou însărcinată, vă spun sincer că aș fi înfiat, pentru că eu nu concep viața fără copii. Nu ești un om complet fără să crești un copil și consider că mai ales acea afirmație pe care poate a făcut-o, să spunem, din greșeală, dar ea rămâne în spațiul public, și anume că neinvestind în educația copiilor, a investit în imobiliare, domnul Iohannis, practic, a spus ceea ce gândea, că într-un fel pune mai mult preț pe investiția în imobiliare decât în educația copiilor. M-am referit la faptul că Victor Ponta este un bun familist din această perspectivă: este căsătorit, are un băiat, Andrei, are o fetiță, Irina, și sunt convinsă că-și mai doresc Daciana și Victor copii, și eu le doresc, ca mamă, să mai aibă în continuare și ei!”.

Colegiul trebuie să analizeze declarațiile reclamatei din perspectiva echilibrului dintre principiul libertății de exprimare și dreptul la respectarea demnității umane și a nediscriminării [art. 2 alin. (1), art. 15 și art. 2 alin. (8) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată].

5.4. Astfel, potrivit art. 15 al O.G. nr. 137/2000, republicată și actualizată: „constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității sau crearea unei atmosfere intimidante, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acesteia/acestuia la o rasă, naționalitate, etnie, religie, infectare HIV, categorie socială sau categorie defavorizată, ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia/acesteia”.

5.5. În raport cu protecția demnității umane și dreptul la nediscriminare, art. 2 alin. (8) din O.G. nr. 137/2000 dispune că: „Prevederile prezentei ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”.

5.6. Totuși, libertatea de exprimare nu este un drept absolut, limitele sale fiind stabilite în art. 10 alin. (2) din Convenția europeană a drepturilor omului, după cum urmează: „orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare”, precizându-se în mod expres limitele acestui drept în alin. (2) al aceluiași articol: „exercitarea acestor libertăți (*n.n.* libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei) ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru ...protecția reputației sau a drepturilor altora”.

5.7. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie să fie prevăzută de lege (care la rândul ei, trebuie să îndeplinească anumite condiții: să fie previzibilă și accesibilă), să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică și să fie proporțională cu scopul urmărit (*C. Birsan*, Convenția europeană a drepturilor omului, vol. I., Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

5.8. Raportat la prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. nr. 137/2000. De asemenea, Constituția României în art. 1 alin. (3) consacră garantarea demnității omului ca valoare supremă a legii fundamentale și a democrației.

Apreciem că textele normative în cauză sunt previzibile și accesibile, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Scopul legitim urmărit *constă în* protecția demnității umane a persoanelor/ familiilor din România care nu au copii pe cale naturală ori adopție din diferite motive.

5.9. Pe de altă parte, în contextul dreptului de a nu fi supus discriminării și sub acest din urmă aspect, corelativ unui tratament injust, ostil, umilitor sau degradant, trebuie reținut elementul de apreciere al criteriului de la care, un comportament reprobabil are a fi calificat ca ostil, injust până la tratament degradant, astfel cum au statuat instanțele de contencios european, fosta Comisie pentru Drepturile Omului și Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Acest element de apreciere este unul variabil, în funcție de circumstanțele cauzei și de efectele

aplicării lui, în raport cu sexul, vârsta, starea de sănătate a victimei și alte asemenea elemente referitoare la situația victimei.

5.10. După cum a spus fosta Comisie, expresia „tratamente degradante” are în vedere atingeri grave ale demnității umane, astfel că o măsură care este de natură să coboare statutul social al unei persoane, situația sau reputația ei, poate fi considerată a constitui un asemenea tratament, dacă ea atinge „un anumit grad de gravitate”.

5.11. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, tratamentul a fost calificat ca fiind „degradant” dacă a cauzat victimelor sentimente de teamă, de neliniște și de inferioritate, de natură a le umili și a le înjosi (a se vedea, în acest sens, *Kudla c. Poloniei* [MC], Cererea nr. 30.210/96, paragraful 92, ECHR 2000-XI).

5.12. Pentru a decide dacă un anumit tratament este sau nu degradant în sensul art. 3 al Convenției, Curtea examinează dacă scopul aplicării lui este acela de a umili sau înjosi victima și dacă, prin efectele produse, a fost adusă o atingere personalității acesteia, într-o manieră incompatibilă cu art. 3 (a se vedea, în acest sens, *Raninen c. Finlandei*, Decizia din 16 decembrie 1997, Reports 1997-VIII, p. 2821-22, paragraful 55). Cu toate acestea, absența unui asemenea scop nu ar putea exclude într-o manieră definitivă constatarea unei încălcări a art. 3 (a se vedea, în acest sens, *Peers c. Greciei*, Cererea nr. 28.524/95, paragraful 74, CEDO 2001-III).

Ori, în cazurile de încălcarea a demnității umane prin discriminare nu este relevantă existența unei intenții și nici a unei victime în concret.

5.13. Raportat la speță, reținem că afirmațiile reclamatei sunt incidente art. 10 și art. 14 din Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale; art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003; art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

În motivarea acestei decizii, Colegiul director reține mesajul din transcriptul declarației din data de 7 octombrie a.c. :

„**Întrebare:** Ați spus că domnul Victor Ponta e un bun familist, ceea ce nu este cazul domnului Iohannis. Îi reproșați cum că nu ar fi un bun familist?”

Gabriela Firea: Din punctul meu de vedere, a fi un bun familist înseamnă nu doar a fi căsătorit, ci și a avea copii. Eu însămi, dacă Dumnezeu nu m-a ajutat să am doi copii și acum să fiu din nou însărcinată, vă spun sincer că aș fi înfiat, pentru că eu nu concep viața fără copii. Nu ești un om complet fără să crești un copil și consider că mai ales acea afirmație pe care poate a făcut-o, să spunem, din greșeală, dar ea rămâne în spațiul public, și anume că neinvestind în educația copiilor, a investit în imobiliare, domnul Iohannis, practic, a spus ceea ce gândea, că într-un fel pune mai mult preț pe investiția în imobiliare decât în educația copiilor. M-am referit la faptul că Victor Ponta este un bun familist din această perspectivă: este căsătorit, are un băiat, Andrei, are o fetiță, Irina, și sunt convinsă că-și mai doresc Daciana și Victor copii și eu le doresc ca mamă să mai aibă în continuare și ei!

Întrebare: Deci dumneavoastră nu îi reproșați că nu a făcut copii, ci faptul că nu a înfiat?”

Gabriela Firea: Nu toată lumea poate să aibă în mod natural copii, pentru că pot să apară probleme de sănătate, dar poți să înfiezi un copil, dacă vrei să ai o familie completă din toate punctele de vedere, mai ales că din perspectiva financiară nu cred că se pune problema ca familia Iohannis să nu poată să îngrijească unul-doi copii. Eu vă spun sincer că am prieteni de familie care nu au putut avea în mod natural, biologic, copii, din motive de sănătate și au înfiat, pentru că, vreți să vă spun ceva? – nu-mi dau seama dacă aveți copii sau urmează să

aveți –, un părinte este mult mai atent, mult mai sensibil la viața celor din jur, pentru că se gândește la propriii copii și, credeți-mă, un om, din punctul meu de vedere, acum vă spun, este mult mai bun la suflet atunci când crește un copil de la primele zile până la maturitate. Sunt niște etape ale vieții pe care un om fără copii, un om care trăiește într-o casă rece, fără să se audă gănguritul bebelușilor, primii pași, primele note de la școală, nu are cum să le simtă și îi marchează psihologic întreaga existență acest fapt.

Întrebare: Aceeași părere o aveți despre toate familiile din România care nu au copii?

Gabriela Firea: Toate familiile din România nu candidează la prezidențiale. În toate statele civilizate, cei care doresc să ajungă președinți provin din familii complete, sunt căsătoriti, au copii, au nepoți, au trecut prin toate etapele vieții. Toate familiile din România nu au aceste aspirații, să ne conducă pe noi toți ceilalți români laolaltă.

Întrebare: Deci asta ar fi un defect pentru un viitor președinte?

Gabriela Firea: Categorie!

5.14. Astfel, Colegiul director reține că, deși „personajul vizat” este candidatul la președinția României, dl Klaus Ioannis, a fost lezată o categorie importantă de persoane din România.

„Din punctul meu de vedere, a fi un bun familist înseamnă nu doar a fi căsătorit, ci și a avea copii”. Colegiul director este de opinie că această afirmație este ori ar trebui să fie o părere personală. Persoanele ori familiile din România care sunt căsătorite și nu au copii, din motive independente de voința lor, sau chiar voit, nu înseamnă că sunt mai puțin familiste. Opțiunea unei persoane ori a unei familii de a avea un copil/copii pe cale naturală sau după caz, prin adopție, este o decizie personală și care nu trebuie să caracterizeze acea persoană/familie ca fiind buni familisti. După cum bine se știe în România există un număr foarte mare de cupluri care nu pot avea copii din motive de sănătate (30%) și care doresc să adopte, însă procedurile legale complicate și de lungă durată împiedică realizarea acestui fapt.

Reclamata a făcut aprecieri personale cu privire la percepția unei familii complete ori noțiunea de „bun familist”. Colegiul director nu reține ca afirmațiile acesteia legate de personajul principal vizat să fie reale, aceasta neavând date exacte că familia Iohannis nu a dorit să aibă copii naturali ori prin adopție.

Deși scopul reclamatei nu a fost acela de a viza o întreagă categorie de persoane prin afirmațiile făcute, Colegiul director nu poate ignora valul de reacții venite din societatea civilă. Foarte multe persoane (femei care nu pot avea copii chiar și după tratamente îndelungate și familii care nu au reușit să adopte un copil din cauza procedurilor legale complicate) au reacționat prin telefon și email-uri pe siteul CNCD.

Opinia reclamatei, conform căreia candidatul ACL la prezidențialele 2014 a fost implicat într-un scandal legat de traficul internațional de copii de la începutul anilor 1990 și care a pătat obrazul României, opinie „liberă” în campanie electorală și prin care își motivează afirmațiile nu are justificare, organele competente fiind în măsură să stabilească dacă scandalul din 1990 este bazat pe fapte reale. Or, la dosarul cauzei nu s-a depus nicio hotărâre ori decizie legală care să ateste că Iohannis a săvârșit faptele penale de care este acuzat.

5.15. Având în vedere cele de mai sus, Colegiul director opinează că declarațiile doamnei Gabriela Vrânceanu Firea sunt discriminatorii, creează o atmosferă ostilă, degradantă, umilitoare la adresa persoanelor fără copii.

De asemenea, Colegiul director condamnă genul acesta de declarații și consideră că este esențial pentru persoanele care se exprimă public să evite afirmațiile ori comentariile care pot răspândi și conduce la creșterea intoleranței chiar și în campanie electorală.

Opinie concurentă exprimată de Haller István privind aplicarea avertismentului:

5.16. Pe de o parte trebuie avute în vedere următoarele aspecte:

5.16.1. Art. 26 alin. (1) al O.G. nr. 137/2000 stabilește: „Contravențiile prevăzute la art. 2 alin. (5) și (7), art. 5-8, art. 10, art. 11 alin. (1), (3) și (6), art. 12, art. 13 alin. (1), art. 14 și 15 se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 30.000 lei, dacă discriminarea vizează o persoană fizică, respectiv cu amendă de la 2.000 lei la 100.000 lei, dacă discriminarea vizează un grup de persoane sau o comunitate”.

5.16.2. Se poate observa că O.G. nr. 137/2000, republicată, la art. 26 alin. (1), prevede clar sancționarea faptelor de discriminare cu amendă contravențională, fără să specifice posibilitatea aplicării sancțiunii de avertisment, ceea ce arată că legiuitorul a considerat că aceste fapte, prin gravitatea lor, trebuie sancționate ca atare. Prin O.U.G. nr. 19/2013 amenziile contravenționale au devenit mai mari, în motivare arătându-se că a fost nevoie de modificarea de urgență a O.G. nr. 137/2000, având în vedere:

- depășirea datei-limită pentru transpunerea corectă și completă în legislația națională din România a Directivei 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică, și a Directivei 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă;

- scrisoarea Comisiei Europene de punere în întârziere a autorităților române [nr. C (2012) 3996 final], emisă la 22 iunie 2012 în Cauza 2012/2099, pentru neîndeplinirea obligației de stat membru al Uniunii Europene de transpunere corectă și completă a Directivei 2000/43/CE;

- scrisoarea de răspuns nr. 3.092/LO din 22.08.2012, prin care România s-a angajat să soluționeze aspectele sesizate de Comisia Europeană „până la jumătatea anului 2013”;

- faptul că prin promulgarea la data de 21 martie 2013 a Legii nr. 61/2013 pentru modificarea O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, proces legislativ inițiat în anul 2010, a fost asigurată transpunerea corectă a Directivei 2000/43/CE doar în ceea ce privește sarcina probei;

- faptul că parcurgerea unui proces legislativ pentru transpunerea corectă a celorlalte aspecte semnalate de către Comisia Europeană ar însemna o perioadă mare de timp, ceea ce ar duce la depășirea termenului asumat de către autoritățile române în fața Comisiei Europene;

- faptul că orice întârziere a autorităților române în transpunerea Directivei 2000/43/CE poate conduce la posibilitatea elaborării din partea Comisiei Europene a avizului motivat ce poate declanșa faza contencioasă prin sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene cu o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de stat membru;

- riscul angajării răspunderii României pentru încălcarea obligațiilor de a transpune Directiva 2000/43/CE și Directiva 2000/78/CE, ce poate avea ca rezultate plata unei sume forfetare, precum și a unor penalități cu titlu cominatoriu.

5.16.3. Prevederile **O.G. nr. 2/2001** nu sunt aplicabile nici datorită faptului că reprezintă cadrul general al contravențiilor, față de care **O.G. nr. 137/2000**, privind aplicarea amenzii contravenționale, are calitate de lege specială. Acest caracter reiese și din prevederile art. 26 alin. (4) al **O.G. nr. 137/2000**, care derogă de la termenul general de prescripție a amenzilor contravenționale („*Aplicarea sancțiunilor contravenționale prevăzute la alin. (1) se prescrie în termen de 6 luni de la data soluționării petiției de către Consiliu*”).

5.16.4. Directivele Uniunii Europene în domeniu (de exemplu Directiva Consiliului 2000/43/CE, prin art. 15) și jurisprudența Curții Europene de Justiție solicită statelor membre Uniunii Europene aplicarea de sancțiuni efective, proporționale și descurajante. Neaplicarea unei amenzi contravenționale nu se poate considera a fi o sancțiune efectivă și descurajantă.

5.16.5. Raportul Comisiei Europene (Report from the Commission to the European Parliament and the Council) din 17.01.2014, la subcapitolul 3.5., Sancțiuni și remedii (pagina 7), referindu-se tocmai la practica Consiliului Național pentru Combaterea discriminării, critică aplicarea sancțiunilor simbolice (și anume sancțiunea cu avertisment în cauza *ACCEPT c. George Becali*): „The two Directives do not harmonise sanctions and remedies in respect of discrimination, but require the Member States to lay down effective, proportionate and dissuasive sanctions and to ensure that judicial procedures for the enforcement of obligations under these Directives, possibly preceded by an administrative pre-litigation procedure, are available. The initial problems which many Member States encountered in relation to the correct transposition of the rules on sanctions have now been addressed and the sanctions provided for by law are generally appropriate. However, there are still potential grounds for concern as regards the availability of remedies in practice and whether sanctions that are imposed in concrete cases comply fully with the requirements of the Directives. The national courts appear to have a tendency to apply the lower scale of sanctions provided for by law and in terms of the level and amount of compensation awarded³⁸. In the *ACCEPT* case, the CJEU pointed out that Directive 2000/43/EC precludes national law under which sanctions are purely symbolic and that under certain conditions it would be in breach of the Directive if it is only possible to give a warning in a case of discrimination [Case C-81/12 *Asociația Accept v Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării*, judgment of 25 March 2013. The CJEU left the assessment of whether this was the case to the national court]. In the light of these issues, the Commission will closely monitor the standards applied in the use of sanctions and remedies in the Member States”.

5.16.6. Prin aplicarea sancțiunii de avertisment de către CNCD România riscă sancțiuni aspre pentru neimplementarea directivelor Uniunii Europene în domeniul combaterii discriminării, pentru care membrii Colegiului director poartă atât responsabilități morale cât și pecuniare.

5.16.7. Reclamata este o persoană publică, care are o mare influență asupra unui segment al populației.

5.16.8. Dreptul al demnitate este un drept garantat de Constituția României (art. 1).

5.16.9. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului arată clar că politicienii pot fi sancționați în situația în care fac afirmații care reprezintă un limbaj de ură față de unele categorii de persoane. Prin această jurisprudență CEDO a arătat următoarele aspecte relevante:

- exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (*Handyside c. Regatului Unit*, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, § 49; *Glimmerveen și Hagenbeek c. Olandei*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979);

- toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (*Gündüz c. Turciei*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §40);

- abuzul cu libertatea de exprimare nu este combatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (*Witzsch c. Germaniei*, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005);

- anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al Convenției (*Jersild c. Danemarcei* [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, §35; *Gündüz c. Turciei*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §41);

- *Convenția* nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni privați, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori împotriva unui segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare (*Castells c. Spaniei*, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, §42; *Wingrove c. Regatului Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §58; *Incal c. Turciei*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §54; *Gerger c. Turciei*, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, §46; *Sürek și Özdemir c. Turciei*, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, §60; *Sürek c. Turciei nr. 1*, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, §61; *Sürek c. Turciei nr. 4*, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, § 57; *Okçuoğlu c. Turciei*, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, §46; *Erdoğan c. Turciei*, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, §62; *Şener c. Turciei*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §40; *İbrahim Aksoy c. Turciei*, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, §52; *E.K. c. Turciei*, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, §70; *Karkin c. Turciei*, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, §28);

- libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanții unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un examen mai temeinic din partea CEDO (*Castells c. Spaniei*, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, § 42; *Incal c. Turciei*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §46);

- fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (*Incal c. Turciei*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §53).

5.17. Pe de altă parte trebuie luate în considerare și următoarele elemente:

5.17.1. Victimele se pot adresa instanței civile pentru a solicita daune morale pentru afectarea demnității personale. O.G. nr. 137/2000 facilitează printr-o serie de măsuri (spre exemplu nu trebuie plătite taxe judiciare de timbru) aceste acțiuni. CNCD trebuie să analizeze în special efectul negativ asupra societății întregi a unei afirmații de genul celui care face obiectul cauzei, pentru stabilirea unei amenzi contravenționale, care intră în bugetul statului și nu se acordă victimelor.

5.17.2. Constat că grupul de persoane vizate de afirmație (familiile respectiv persoanele fără copii) nu este în mod evident un grup dezavantajat. CEDO, prin jurisprudența sa, arată că trebuie protejate în mod special grupurile etnice și religioase minoritare, persoanele

aparținând minorităților sexuale etc. Grupul vizat de afirmația reclamatei nu intră în mod evident într-o astfel de categorie.

5.17.3. Afirmația nu a produs un efect negativ nici asupra persoanei vizate în mod foarte direct, el fiind ales președintele României, nici familiile respectiv persoanele fără copii. Opinia publică, inclusiv președintele partidului din care reclamata face parte s-a delimitat clar de afirmația discriminatorie. Opinia publică, mass-media a condamnat afirmația.

5.18. Punând în balanță cele arătate la pct. **5.16** și **5.17**, consider că aplicarea avertismentului contravențional este o sancțiune conformă cu principiile CEDO în domeniu, chiar dacă nu este în totală conformitate cu legislația din România. Însă o astfel de sancțiune nu poate fi eficientă decât dacă victimele încălcării dreptului la demnitate se vor adresa instanțelor pentru daune materiale și dacă aceste daune vor fi acordate.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu unanimitate de voturi ale membrilor prezenți la ședință,

Colegiul director hotărăște:

1. Aspectele sesizate intră sub incidența art. 2 alin. 1 și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată;

2. Sancționarea reclamatei cu avertisment, potrivit art. 5 alin. (2) și art. 7 alin. (3) din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare;

3. Consiliul recomandă părții reclamate să manifeste mai multă prudență atunci când își exprimă punctul de vedere cu privire la anumite situații și, în felul acesta, să evite să aducă atingere demnității umane, indiferent de categoria vizată.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință: Asztalos Csaba Ferenc, Bertzi Theodora, Gheorghiu Luminița, Haller István, Lazăr Maria, Stanciu Claudia Sorina